

sedanjih znancev in prijatlov menda za vselej. Dokončali smo dozdej že dva predmeta; tudi sviloreje smo se danes učili; al čas, ki je bil odločen temu v sedanjih časih tako važnemu predmetu, bil je tako kratek, da si ga skoraj imenovati ne upam: v poldrugi uri bili bi morali zapomniti si ves ta nauk! — Sploh se imamo, ker gre čas bolj h kraji, vedno več učiti; gradiva je res toliko, da se profesorji sami čudijo ter pravijo, da tako obilno nakupičene dušne hrane prebaviti je želodcu skoraj nemogoče; „für geistige Speisen gibt es aber keine Speisepulver“, nam je šaljivo nedavno nek profesor djal. Vendar pa moremo z resnično hvaležnostjo navdani biti do vseh, ki so nam pripomogli, da smo tukaj; kajti kdor hoče pazljivo poslušati, nabral si bo zlatih naukov na kupe za-se in za sebi v poduk izročeno mladost, in to zlasti za take kraje, kjer se prebivalci pečajo s poljodelstvom in živinorejo. Tudi gledé gozdov bi marsikomu, ki ima svojo sekuro preostro nabrušeno, privoščili, da bi bil poslušal nauke o tem, zlasti za naše gorjanske kraje tako važnem predmetu. Po dunajskih ulicah bi zamogli taki „gozdni strojevci“ tudi videti, kako naj se skrbi za gozdni zárod in njegovo ohranjenje. S toliko skrbljivostjo se gojijo mlada drevesca novih drevoredov in perivojev, da noben vrtnar za svoje nježne cvetke bolje skrbeti ne more. Zato se pa tudi ni čuditi, da smo v kljub ne ravno ugodnemu jesenskem vremenu že pred tednom tu divje kostanje vdrugeč cvesti videli. — Včeraj se je peljal ves naš razred v Klosterneuburg. Imeli bi bili ogledati ondotno velikansko drevesnico in vinograde: velikansko drevesnico rečem, in to po pravici, kajti nič manj ne obsega ko 20 oralov zemlje. Drevesnico smo obhodili po večem vso; al na poti v vinograde nažgal nas je bil dež tako, da jih je le nekoliko na dotično mesto prišlo. Škoda, da se nismo mogli ozreti bolj na tanko po nogradih; nič manj jih namreč ni skupaj na eni lastnini ko 100 oralov. To bo več kapljice! da jej bi le še vreme bolj ugodno bilo! — Na prihodnjo nedeljo je napovedana še ena večja demonstracija v Azgersdorf in Mödling; s tem mislim, da bodo naše demonstracije skončane.

Mašina, ki robka turšico, velika dobrotnica na več strani.

V izgled tudi drugim krajem.

Iz Dobrépolj 10. sept.

V 36. listu „Novic“ je bilo iz seje odbora družbe kmetijske naznanjeno, da je sl. odbor srenjčanom naše fare za 10 gold. v last prepustil mašino, s katero se turšica robka. Naj bode toraj s temi vrsticami slavnemu odboru za dar znižane cene spodobna očitna zahvala izgovorjena. Ne bode pa morebiti od več, ako pri ti priliki ob kratkem spregovorimo o namenu, zarad kterega smo omenjeno mašino na pósodo prosili in katero posebno korist še ž njo doseči upamo. — Med pridelki tukajšnjega kraja se sme, razun krompirja, na prvo mesto staviti turšica; največ se je seje in toraj tudi v primeri z drugimi žitnimi vrstami največ pridelala; večletne skušnje pričajo, da je zemlja in obnebbe tukaj za-njo posebno ugodno. Vsak kmetovalec pa vé, koliko truda veljá in koliko časa se potratí, predno je zrnje od štokov obrobkano. Namesti da bi ženstvo predlo, možaki na pr. razno orodje pripravljali, koše pletli itd., se družina v večerih po več tednov s tem robkanjem ukvarja. Očitno je toraj, kako koristna je za kmetovalca mašina, ki v malih urah delo opravi, katero mnogo rok še le v mnogih dneh, da ne rečem tednih, dovršiti more. Lahko je toraj misliti, kako ustrezno

je bilo kmetom, ki so na vrsto prišli, da so mašino rabili in kako radi so se je posluževali. Vsakteri je bil pa tudi rad pripravljen po meri dela, ki ga je mašina imela, jej par bokalov zrnja podariti. Mašina je tedaj tudi služila ter imela dohodke. In kaj s tem zaslužkom? Da kratko povem, ti dohodki mašine imajo najprej namen, revnim otrokom, ki jih je v fari obilo, biti, ako smemo tako reči — sv. Nikolavž. Iz prodanega zrnja namreč se ima otrokom, ki zavoljo revščine ter pomanjkanja dostojne obleke in obutve ne morejo, zlasti pozimi, ne v cerkev ne v šolo hoditi, oskrbeti kako oblačilce, obutev itd. In ker ena sama mašina, kakor se je pokazalo, nikakor ne zadostuje, bode ta mašina imela nalogo, še drugo mašino zaslužiti in omisliti ter sčasoma po primeri večih dohodkov kupiti tudi in med ukaželjne kmetovalce razdeliti koristnih bukev, pospeševati in podpirati sadjo- in sviloreje itd. Razun tega toraj, da se ima delo polajšati, mnogo dragega časa drugod koristno porabiti, da imajo kmetje ob enem tudi priložnost, korist kmetovalskih mašin spoznati in ceniti, še marsikaj družega od te mašine zahtevamo — in skušnja lanskega leta spričuje, da bomo po ti lahki in praktični poti tudi, ako Bog dá, kolikor toliko dosegli in vresničili. Ali bi se ne dalo z enacim vspehom tudi drugod, kjer pridelajo dosti turšice kaj enacega poskusiti in vpeljati? *) Ob enem pa naj bode očitna zahvala izrečena tudi vrlemu g. Šolmajerju, ki nam je pripomogel, da smo mašino, ki nam je zdaj blagovoljno v last prepuščena, iz kmetijskega vrta v Ljubljani dobili na pósodo.

M. Smolej.

Delitev premij

lastnikom lepih kobil in žebecev.

bode, kakor so „Novice“ že davno naznanile, za deželo kranjsko letos v Kranji, in to prihodnji petek 24. dan t. m. dopoldne ob 9. uri.

Skušnje na vrtu družbe kmetijske ljubljanske.

Letošnje skušnje so posebno rodovitnost sledečih pridelkov potrdile; kdor jih želi kupiti, naj se obrne do podpisanega. Podolski oves za seme se mernik prodaja po 1 gold. 50 kr., zlata Erlaška pšenica za seme po 3 gld., — ameriški rumeni krompir po Goličevi šegi sajen z dvajseternim pridelkom po 2 gold. 50 krajc. cent, — rdeči okrogli Rošičev krompir z 45. do 50 ternim pridelkom po 1 gold. 80 krajc. cent. — Zavoj se cenó zarajta.

V Ljubljani 15. septembra.

Fr. Šolmajer,
pri sv. Jakobu štev. 148.

Znanstvene stvari.

Sporočilo

o XV. odborovi skupščini Matice slovenske.

v Ljubljani 2. septembra 1869. l.

Pričujoči so bili ljubljanski odborniki: gg. dr. J. Bleiweis, dr. Costa, dr. Zupanec, Lézar, Vilhar, Jeran, dr. Papež, Svetec, Sovan; izmed vnanjih pa: gg. Er-

*) Mašina, ki nam jo je slavna kranjska kmetijska družba v last prepustila, je iznajdba Pavla Kropivškega v Šemniku pri Zagorji in veljá z dvema cevema 45 gld., obropka se ž njo blizo do 20 mernikov turšice v eni uri. Dobijo se pa enake mašine z eno cevjo tudi na vrtu kmetijske družbe v Ljubljani pri g. Skaletu in v fužinah v Dvoru (Hof) pri Žužemberku, ako se ne motimo, jim je cena po 20 gold.

javec, Grabrijan, dr. Razlag, dr. Ulaga, dr. Vošnjak in dr. Krek.

Vršila se je ta skupščina tako-le:

1. Potrdil in podpisal se je XIV. odborove seje zapisnik.

2. Tajnik naznani, da se je od poslednje seje oglašilo 52 novih družbenikov, med njimi 4 ustanovniki, ter stavi nasvet: „naj odbor sprejme vse“. (Odbor pritrdi.)

3. Za prvosednika se po dr. J. Bleiweisovem nasvetu z vsklikom izvoli g. dr. E. H. Costa, ki častni ta posel dolgo od sebe odvrta, vendar se naposled udá soglasnim željam; za njegova dva namestnika: gg. dr. Leon Vončina in dr. Radoslav Razlag; — tudi blagajnik g. dr. Zupanec in vsi opravniki lanskega leta se z vsklikom zopet izvolijo.

4. V gospodarski odsek so izvoljeni gg. odbor-niki: Sovan, Vilhar in dr. Zupanec.

5. Odsek za „naučni slovník“ se po predlogu v lanskem občnem zboru sprejetem sestavi tako, da bode v njem ves odbor, a pomnoži se s toliko udi, v Ljubljani bivajočimi, da bode ljubljanski oddelek štel dve tretjini vsega odseka. Po tem takem bode v njem: 18 ljubljanskih odbornikov, 22 vnanjih odbornikov, 26 družbenikov neodbornikov, v Ljubljani bivajočih, ktere določi odsek za izdavanje knjig; ta odsek toraj šteje 66 članov.

6. V odsek za izdavanje knjig je bilo izvoljenih 8 odbornikov, ti so: dr. J. Bleiweis, dr. E. H. Costa, Ant. Lézar, Jož. Marn, Jan. Šolar, Iv. Vavrú; — dr. Gr. Krek in dr. Rad. Razlag.

7. V odsek za nabiro národnega slovstvenega blaga so izvoljeni: gg. Marn, Svetec, Šolar; — dr. Krek in Trstenjak.

8. V razgovoru, kako bode s tajništvom prihodnje leto, odbornik Lézar stavi predlog: „naj se tajnikova služba razpiše po 36. §. opravnega reda.“ Po daljnem razpravljanju tega predloga Lézar konečno vendar privoli, da obdrži težavni ta posel še za eno leto, da vstreže soglasnim željam slavnega odbora.

9. O odsekovem predlogu a) naj slavni zbor sklene, da Matica na svetlo dá „poljudno verno“ (dogmatiko), vname se dolga in živahna razprava. Najprej tajnik prebere gosp. Kosarjevo pismo od 30. junija t. l., v katerem odboru naznanja mnogih udov želje po tej knjigi, in da je odlašanje te knjige, o kateri je bil govor že v 9. odborovi seji, osupnilo nektere duhovne tako, da so stopili iz društva. Zoper izdavo te knjige sta govorila gg. dr. Vošnjak in dr. Krek ter dokazovala, da ta knjiga ni potrebna, da ni znanstvena, toraj ne po matičinih pravilih, da je le za duhovski stan, a stanovskih knjig se mora Matica ogibati, sicer bodo zdravniki in drugi stanovi jeli zahtevati knjige tudi za svoj stan, a to ne gré, Matici je naloga, knjige izdajati za ves narod; izdavo te knjige imelo bi prevzeti Mohorjevo društvo. — Za izdavo so govorili gg. dr. Ulaga, Svetec, dr. Razlag, Jeran in dr. Costa — ter so spobijali vse ugovore. Razjasnovali so pomen popularnih knjig ter dokazovali, da so — če tudi ne tako suhoparne kakor strogo znanstvene — vendar-le znanstvene z vsemi tehničnimi izrazi, kakor na pr. vsa popularna „Schödlerjeva“ knjiga prirode; kdo more reči, da ta ni znanstvena? — dokazovali so potrebo in korist te knjige, da narod slovenski raste tudi v verski znanosti ter se povzdigne na višo нравno stopinjo; ako hočemo, da se narodu ohrani značaj, ohraniti si mora нравnost; prav ta knjiga — pravi dr. Razlag — imela bi biti prava bišna knjiga; — ona je manj namenjena in manj potrebna duhovnikom, nego svetovnim, toraj ni stanovska; če se vendar hoče imenovati stanovsko, naj se imenuje tako, a stan je tukaj vzeti v širjem pomenu in to v po-

menu katoličanstva, ker smo Slovenci vsi katoličani; Matica ni akademija, ki se mora držati stroge znanosti; tudi družba sv. Mohora bi se vé da lahko izdala to knjigo, a zakaj ne bi smela Matica spraviti jo na svetlo? — Po sklenjeni obravnavi se odsekov predlog z 10 glasovi sprejame.

Tudi odsekov predlog: „naj se za vredovanje naučnega slovníka izvoli g. Jož. Noli“, se sprejame s tem pristavkom, da mu Matica plačuje 240 gld. na leto in da odsek za izdavanje knjig ž njim sklene natančno pogodbo v smislu današnje razprave.

10. Nasveta posamnih odbornikov bila sta stavljena dva: a) g. dr. Ulaga nasvetuje, naj bi Matica izdala Dupauloup-ovo knjigo „o izreji otrok“, priredjeno po potrebah slovenskega naroda. — Ta nasvet se izroči odseku za izdavanje knjig; — b) dr. Costa nasvetuje: „naj se letos opusti „národní koledar“ iz razlogov, ki jih je tajnik v sporočilu razložil občnemu zboru. — Odbor pritrdi tudi temu predlogu. — In bila je odborova seja sklenjena ob 8. uri zvečer, ravno ko se je na čitalničnem vrtu bila Matičinemu zboru na čast začela pevska „beseda“.

Vrtec lepoznavski.

Prijateljici.

Novela.

Poleg Dragoile Jarnevičeve svobodno posnel J. Levičnik.

X.

(Dalje.)

Težko vzdihne bolnica. Predstojnici zablisketa okó; ona pobesi glavo k prsim in tako ostane dolgo nepremična kakor ledeni kip.... Bolnica nadaljuje: „Radovala sem se blagih dni in časov, milih odgojiteljev in ljubeče me sestre. Po smrti moje nove matere vzeme s sestro vred tudi mene neka tetika v Karlovec, in dajala je naju primerno podučevati. Moja sestra Ljuboslava....“ predstojnica se pri tej besedi po vsem životu strese.... „učila se je marljivo in prislužila si pohvalo od vseh strani; — meni ni hotel nauk v glavo, timveč pa gizdavost in igre. — Teta, opazivša mojo nemarljivost, opominjevala me je s pričetka ljubeznjivo, al kasneje, videvša, da lepi opomini ne zdajo, postala je ostra. Jaz se začnem potuhovati in hliniti se. Odveč prezgodaj sem vedela, da sem lepega in dražestnega lica; naslanjajoča se na brhkoto svojo zanemarjala sem izobraziti dušo in srce.... Ljuboslava nasproti bila je plemenita, angelska duša; njeno srce bilo je pred menoj odkrito in čisto ko spomladanski zrak: z eno besedo, bila je bitje polno krasnih vzorov.... In le-ta njena duša, le-tó njeno srce bilo je tako rekoč moje, kajti bilo je polno ljubezni in prijateljstva proti meni; al moja lahkomisljenost upotrebovala je vse te dáre na zlo, ter še celó spodbadala in gojila napake moje.... Teta opominjevala je pogosto Ljuboslavo na opaznost proti meni; jaz pa sem naklonjenost in zaupnost njeno obračala tako dolgo v hudo, da sem jo celó razdvojila z njeno dobro tetko, ktera je vsa goreča skrbela za srečo svoje stričnice. Šlo je tako daleč, da sve se slednjič dogovorili z Ljuboslavo, da hočeve h krati zapustiti teto in iti zopet k očetu domu. Pa mene je od tega podvzetja zopet odvrnilo pismo očetovo, v katerem so me ostro svarili, opominjevali me k ubogljivosti, pa pretili mi tudi s težkim delovanjem in s slabo zabavo na domači grajščini.... Povedala sem vam že, da sem bila brhka, dražestna, — in kolikor tega sama nisem zaznala, pravile in zagotavljale so mi možke priliznenosti, ki so me neprestano obkrožavale.... Tako sem postala